

Scheiber Sándor

Tudományos életünknek különlegesen sok szempontból egyedülálló nagy alakja volt Scheiber Sándor. Hivatali teendői negyven évig, haláláig az Országos Rabbiképző Intézethez — Közép-Kelet Európa egyetlen ilyen intézményéhez — kötődtek, előbb tanárként, majd — 35 éven át — igazgatóként rabbinemzedékek sorát nevelte, tanította. Az intézet, aligha indokolatlanul, gyászjelentésében mint „tudós igazgatótól, mindannyiunk mesterétől és példaképétől, az iskola- és közösségfenntartó pedagógustól” búcsúzott tőle. Munkássága, egész tevékenysége összeforrott a magyarországi zsidósággal, amelynek az évtizedek során vitathatatlanul egyik legjelentősebb vezetője, valódi „kulcsembere” lett. Szerepét tanulmányoknak kell majd fölmérnie. Mint tudós is — s elsősorban ez volt — közössége múltjának s értékeinek fölmutatására törekedett; életműve java az egyetemes kultúra szempontjából is fontos — világszerte ismerték és számon tartották. A nyelvtudományok doktora volt (az akadémiai klasszifikáció e skatulyába tudta csak besorolni), igazában azonban izzig-veig *filológus* volt a szó eredeti jelentése

szerint, abból a mind ritkább típusból, amely hatalmas tárgyi tudással, több évtizednyi szorgos munkával elmúlt korok lényeges vetületeit tudja rekonstruálni, elemezhetővé megragadhatóvá tenni. Kutatási területét szükségéből is, belső késztetéséből is igen szélesen fogta föl — a hagyományos filológiai studiumtól, a „folklor és tárgytörténet” kérdéseitől a genizakutatásokon át a művelődéstörténetig. A nagyRözség a Biblia világa című rádiósorozatból ismerhette meg, a judaisztiká genizakutatóként, a zsidó régmúlt kutatójaként, a magyarországi zsidó oklevelek közreadó-szerkesztőjeként, számos jeles zsidó tudós pályájának fölvezetőjeként tartotta számon. Tanulmányából egy magyar-zsidó néprajz körvonala is kirajzolódik — elévülhetetlen érdeme ez. De ő szerkesztette a MIOK Évkönyvét is, amely tevékenysége nyomán a magyarországi zsidóság kutatásának fontos műhelye, fóruma lett. A magyar irodalom jeleivel is foglalkozott; a számára oly kedves Arany Jánossal, a remek humorával kulturális tradíciókat újraelevenítő Mikszáthtal, vagy az újabb, s egészen más írótipust meg-

testesítő József Attilával. Válogatott tanulmányai három remek kötetben *Folklor és tárgytörténet* címmel jelentek meg. Szegedhez sok szál fűzte, régóta és sokszor megfordult a városban. Löw Immanuel a tudós szegedi főrabbi, akiről több tanulmányt is írt, talán például is szolgált neki. Pályája — mindeh különbözőségük dacára — leginkább az övének analógiája. De a városhoz kötötte a „szegedi nemzet” monográfiusához, Bálint Sándorhoz fűződő több évtizedes barátsága is — a legszebb nekrológot Bálint professzorról alighanem ő írta. 1947-ben a szegedi egyetem habilitálta magántanárárá is; az utolsók között volt, akik Szegeden megkapták ezt a címet. Kár, hogy mint magántanár már nem volt ideje oktadni itt. Késői kárpótlás ezért, hogy a közelmúltban az immár József Attila nevet viselő egyetem is címzetes egyetemi tanárává fogadta.

Szegednek ilyen minőségében is búcsúzni kell tőle, fájlalva, hogy előadásai, amelyek oly nagy nyereséget jelentettek volna, immár soha nem hangzanak föl az előadóteremben.

LENGYEL ANDRÁS

Koltay-Kastner Jenő

Koltay-Kastner Jenő professzor, a József Attila Tudományegyetem nyugalmozott egyetemi tanára az irodalomtudományok doktora 1985. március 3-án elhunyt.

1924 és 1968 között hosszú, aktív egyetemi tanári pályafutása alatt olasz és magyar szakos hallgatók százaival nevelte és oktatta a tudomány szeretetére. Közöttük számosan kiemelkedő posztot töltenek be a magyar szellemi életben.

Már-már azt hittük, hogy örökké Közöttünk marad, hiszen legyőzte az emberi életkor átlagos határait. De akkor is, ha nem sikerült végleges győzelmet aratnia az emberi nem örök ellenségén, élete folytatódik munkáiban, tanulmányaiban, fizetelőiben, akik mindannyian nagy szeretettel fogadják rá emlékezni, mint a humanizmus eszméinek megtestesítője.

Kilencvenhárom évvel ezelőtt, 1892-ben született a Fozsöny melletti Magyarószegeden, olyan lendülettel indult a tudományos pályán, hogy már egészen fiatalon, 1924-ben tanszékvezető egyetemi tanári ki nevezést kapott Pécsen. 1935-től 40-ig kiküldetésben

a római egyetem magyar tanszékének vezetője, és a Római Magyar Akadémia igazgatója. 1940-től 1968-ig nyugdíjba vonulásáig a szegedi egyetemen tanszékvezető egyetemi tanárként a régi magyar irodalomtörténeti tanszék és az újlatin filológiai intézetet irányította. Több folyóirat megalapítója és szerkesztője. Ha igaz is az, hogy a dolgok előbb léteznek, mint nevük („stat rosa pristina nomine”) és a dolgok elmúlása után csak a pusztá nevek maradnak („nomina nuda habemus”), azok a szavak, amelyek az értékes tudományos munkákban ránk maradnak, visszaidéznek az örök értékeket.

Koltay-Kastner Jenő óriási szöveggyűjteménye — amely két kiadásban megjelent — nagy magyar-olasz szótárában testesült meg, évtizedek óta és még évtizedeken keresztül számos magyar és olasz nemzeteket kálauzol a két nép közötti megértésben. Tudományos kutatásai is nemzetközi értékűek. Tizennégy könyv és száznál több tanulmány dokumentálja széles körű és

kiemelkedő kutatómunkáját, mely felöleli az olasz irodalomtörténet, az olasz-magyar irodalmi és történelmi kapcsolatok területét, az olaszországi Kossuth-emigrációt, valamint Mazzini és Kossuth levelezését. Tudományos és kultúrdiplomáciai munkájáért magas magyar és olasz kitüntetésekkel kapott. Legutóbb 90 éves korában a Magyar Népköztársaság Zászlórendjéért. Tagja volt a Magyar Irodalomtörténeti Társaságnak és az Istituto per la Storia del Risorgimentonak (az olasz nemzeti újjáéledés történetével foglalkozó intézetnek).

Jelentős társadalmi tevékenységet végzett a béke-tanácsban, mint a népek közötti egyetértés meggyőződéses képviselője. 1938-ban és 1972-ben a Munka Erdemrend arany fokozatával tüntették ki. 1973-ban pedig az Olasz Köztársasági Erdemrend tiszti fokozatát nyerte el.

A tudományos élet, tanítványai, tisztelői, hívei őrzik emlékét.

József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi kara

Dr. Kanyó Zoltán

Kanyó Zoltán fájdalmasan rövid, de eredményekben gazdag élete mindvégig összefonódott Egyetemünkkel. Karunkon szerezte meg 1963-ban német-francia szakos tanári diplomáját, s lett a Német Tanszék oktatója. 1965-ben „sub auspiciis rei publicae popularis” avatták doktorrá „Bertolt Brecht művei magyar színpadon” című értekezése alapján. 1968. évi felvétele NDK-beli tanulmányútja fordulópontot jelentett tudományos pályáján: megismerkedett a generatív nyelvészettel és a szemiotika újabb eredményeivel. Mélyreható, kritikai igényű tanulmányokat folytatott az irodalomtudományban használatos információelméleti, strukturális és generatív nyelvészeti, valamint jeleméleti, kérdésekben. E kutatások eredményeképpen készült el — számos kisebb tanulmány mellett — „Az egyszerű formák elmélete” című kandidátusi értekezése, amelyet 1974-ben védett meg. Értekezését az Akadémiai Kiadó és a hollandiai Mouton-cég német nyelven adta ki. Ez a könyv az újabb hazai irodalomelméleti kutatások egyik legkiemelkedőbb teljesítménye, amelyet külföldön is számon tartanak és idéznek.

1982-ben vehette át a „Kiváló Munkáért” kitüntetést, amely nemcsak kiemelkedő tudományos munkásságának elismerése volt, hanem azé a számos egyéb tevékenységé is, amelyet Kanyó Zoltán

egyetemünkön, a magyar felsőoktatásban kifejtett mint az irodalomelmélet és a világirodalom előadója, hallgatóink, fiatal szakembereink nevelője, az egyetemi Szakszervezeti Bizottság kultúrfelelőse, a kari Tudományos Bizottság titkár-ségviselője, számos hazai és nemzetközi testület és társaság tagja.

Hosszasan tudtam még sorolni az eredményeket, témákat, címeket, egy korán megszakadt, de félbeszakadt, voltában is gazdag, imponálóan teljes tudósi, tanári életpálya adatait — de nem teszem. Sokak számára, akik nem voltak szerencsések személyesen is ismerni őt, Kanyó Zoltán mint kiváló irodalomelméleti szakember, új gondolatok megfogalmazója, új elemzési módszerek kidolgozója el majd tovább, elsősorban műveiben, művei által. Számunkra ő nemcsak kitűnő tanulmányokat alkotó tudós volt, hanem kedves kollégánk, munkatársunk, örömeinket, gondjainkat velünk megosztó barátunk is, olyan ember, akinek még sokszor felidézük az alakját, az emlékét, büszkeséggel, hiszen a munkatársunk volt, s fájdalommal, hiszen oly korán elvesztettük.

(Dr. Mikola Tibornak a temetésen elhangzott beszédét rövidítve közöltük.)

ugyanis a Csongrád megyei Vendéglátó Vállalat bönjai, amelyet az év folyamán bárhol, a Vállalathoz tartozó egységben fel lehet használni, tehát nem muszáj az a la carte menzán étkezni. Ilyen vendéglátóipari egységek pl. az Egyetem, Szeged, Hági, Bűbös, Debreceni éttermek, a Gulyás csárda, Nagyaruház étterme, stb. Az a la carte ebédjegy hallgatói térítési díja 13,34 Ft és 20 Ft-ot ér. Ugyanez a vacsorajegy: 8,21 Ft és 15 Ft.

Tehát minden hallgatónak megéri, hogy igénybe vegye ezt a számunkra kedvező, olcsó étkezési lehetőséget.

KISS ERIKA
A KISZ JATE Bizottság érdekvédelmi-felelőse

Szegediek Pannoniában

Hír: Januártól egy római kori szarkofággal és mellékleteivel gyarapodott a szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeum állandó kiállítása.

Kevesen tudják, hogy ahhoz, hogy ez a hír megszülethessen, szegedi egyetemisták (Ács Csilla, Dudás Andrea, Horváth Attila, Gyöbiri Károly, Lukács Zoltán, Szabó Géza) is hozzájárultak.

A múlt év tavaszán a Dalmádi Állami Gazdaság alsópélti kerületében római kori szarkofág tetejét fordította ki az eke. A szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeum egyetemistáink segítségét kérte a lelőhely azonosításához és a leletmentés elvégzéséhez. (Tíkon persze mindenki abban reménykedett, hogy nemcsak a lelőhelyet sikerül behatárolni... hiszen ahol a szarkofágtető előkerült, ott szarkofágnak is lenni kell!)

Tavaly szeptember végén a területen lévő napraforgó betakarítása után megkezdődött a munkát. A lelőhelytől és a tűző naptól fűtve napokon keresztül gyorsan mozgott az ásó és a lapát — egyelőre nem volt szükség finomabb bontó eszközre. Már 65–70 m² földet megmozgattunk, de csak habarcstörmeléklet találtunk. Hosszú várakozás után egyszer megcsikordult az ásó hegye.

— Megvan!!! — az artikulálan ordításra mindannyian összeszaladtunk.

Az ásó egy faragott kőbe ütközött. Ez meg mi lehet?! Hirtelen mindenki elfelejtette a vízholdyagos tenyere által megkövetelt „óvatos eszközhasználatot”. Újabb köbméterek után egy téglalap alakú föltöt találtunk — s benne egy szarkofág alsórészének körvonala. Rövidesen sok vendégünk lett közöttük azok is, akik eddig legyintve mentek el mellettünk. (Tanácsokat is adtak a szarkofág hasznosításához: jó lenne virágládának, vályúnak, esetleg oldalára fordítva kutyaórnak is.)

A bontás során a talaj elszíneződésének, a tárgyak helyzetének és egyéb részleteknek a megfigyelése lehetővé adta a temetkezés

menetének és a sír későbbi sorsának megfigyelésére is. A halottat elégették, majd hámváltó valamint egy üveg poharat és ékszereit a földbe ástott szarkofágba helyezték. A maglya maradványait a szarkofág melletti szabad részre szórták, s erre ráhelyezték a feltehetően a temetési szertartás során használt üvegkancsót, gazdagon díszített bronzserpenyőt, három préseltmintás agyagmécset és a többi mellékletet. Ezután betemetették a sírgödört.

A sír azonban nem maradt így sokáig. Hamarosan rablók ástak rá a szarkofágra, tetejét felfeszítették, s a benne lévő értékes ékszereket elvitték. Az, hogy a szarkofág melletti részt nem bántották, arra utal, hogy a rablók röviddel a temetés után történt. (A rablók tudták, hol találják az értékeisebb tárgyakat!)

Bosszankodtunk ugyan, hogy megelőzték bennünket, de ami megmaradt, így is jóval több volt, mint amit reméltünk — s a leletmentés is elérte célját. (A régészettudomány számára is gyakran többet érhet a jó megfigyelés, amivel életre keltheti a tárgyakat, mint a holt kínés.) Tulajdonképpen köszönettel tartozunk az egykori sírrablóknak, hiszen ha ők nem fordítják oldalára szarkofágtetőt, az eke talán soha nem hozta volna felszínre.

Nem tartozunk azonban köszönettel azoknak a mai sírrablóknak, akik Kisdorogon ténykedtek. Engedjék nélküli földmunkák során sírokat és az i. e. I. évezredből való kincsleletet találtak. A helyszínen dolgozók a leleteket összegyűjtötték és hazavitték — „nehogy elveszenek”. Egy névtelen telefonáló jelentette a szekszárdi múzeumnak az esetet. A helyszíni szemlén megállapították, hogy a kár felmérésére, illetve a további károkozás megelőzésére leletmentést, a vétkesek felkutatására nyomozást kell indítani. Mivel éppen „köznel voltunk” és a szarkofág lelőhelyén már befejeztük a munkát, kivettük részünket az újabb leletmentésből is.

A kár megállapításához ki kellett bontanunk a to-

lólappal szétdőlt, tönkretett sírokat, s néhány még meg nem bolygatott sírt is, melyek a további munkák során mehetek volna tönkre. Szomorú volt a gyönyörű, tegulakkal körbejázott sírok roncsai között dolgozni. Csak a gazdag mellékletek csökkentették rossz érzésünket: még a szétronsolt sírokban is marékszám találtunk IV. századi pénz, sörmazas, kerámiajt, ékszereket, viseleti tárgyakat.

Csak a legsürgősebb munkákat végeztük el, mert tavasszal sor kerül a temető feltárására. Ezen valószínű, hogy mi is részt veszünk. Addig is a különösen hideg téli napokon szívesen emlékezünk a „különösen forró” ősziekre. Régész-sztorikat mesélünk, s tovább szövegetjük a közös munka és élmény kötötte baráti sőt „szerelmi” szálakat.

SZABÓ GÉZA

Elismerések

Az Európai Idegsebészeti Társaságok Szövetsége ez év februárjában Marseille-ben rendezett konferenciáján nyújtotta át az Upjohn Alapítvány díját Dr. Dóczy Tamás egyetemi adjunktusnak, az Idegsebészeti Klinika munkatársának, akinek tudományos pályamunkáját az EANS Kutatási Bizottsága a legkiválóbbnak minősítette.

A francia nyelv oktatásban és terjesztésében elért eredményes munkájukért francia állami kitüntetéssel, a Palmes Académiques Erdemrendet kapta két szegedi tanár: Konács Béla, a JATE Ságvári gyakorlat gimnáziuma nyugalmazott tanára és dr. Pálffy Miklós egyetemi docens. A tudományegyetem Francia tanszékének vezetője. A kitüntetések Hubert Dubois, a Francia Köztársaság budapesti nagykövete adta át.

Új üzemeltető

Bizonyára mindenki előtt ismeretes, hogy 1985. január 1-ével a JATE menzák üzemeltetését átvette a Csongrád megyei Vendéglátó Vállalat. Az eddigi eltelt idő alapján megállapíthatjuk, hogy a kapcsolatok alakulásában, az ellátás minőségében egyre több pozitív tendencia észlelhető. Természetesen a meglévő anyagi, technikai eszközök mellett az üzemeltetőtől csodákat nem várhatunk. A Menzabizottság végzi munkáját, részt vesz az étlapok összeállításában, jelzi a mennyiségi, minőségi higiéniai problémákat az illeté-

kesekeknek, akik az eddigiekben — több-kevesebb sikerrel — ovsolták panaszaikat. Nem kívánom most részletesen elemezni a menzák helyzetét, felsorolni a gondokat, hiszen mindannyian ismerjük ezeket, akik a menzán étkeznek. Elégé közismertek az akadályok is, amelyek nehezítik a helyzet javítását.

Arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy minél több hallgató vásároljon a la carte ebéd- és vacsorajegyet. Ez érdeke az egyetemnek is, de elsősorban nekünk, hallgatóknak. Az étkezési jegyek